

مصلحت در عدم تعقیب مجرمین

امیر فیض - حقوقدان

یکی از ایران یاران در لایحه ای خطاب به حکومت اسلامی و مجلس آن، خواستار شده است که تبصره ای به ذیل ماده ۶۹۸ قانون مجازات عمومی جمهوری اسلامی اضافه گردد که هرگاه مسئولین حکومت گزارشات نادرست و دروغ به مردم دادند قابل تعقیب کیفی باشند.

البته پیشنهاد خوبی است ولی برای یک جامعه دموکراتیک که اجرای قوانین غیر قابل تعطیل و گرفتار چنبره مصلحت نمیشود. در مذهب تشیع که فقه و اصول آن میانی حکومت اسلامی را تشکیل میدهد باب مصلحت اعتباری برای احکام الهی هم باقی نمیگذارد تاچه رسد به قوانین موضوعه که اساسا به اعتبار حقوق اسلامی وضع آن مخالفت با صراحت قرآن و در مشروعیت آن اشکال فراوان است.

شیعه معتقد است که در هر حکم شرعی اعم از واجب و حرام یک بال منفعت وجود دارد و یک بال فساد و گناه دشوار است و یا حالت تزامم سبب میشود که نتوان بر راحتی ارجح نفع بر فساد و یا بر عکس آنرا تشخیص داد. در این حالت است که کلید مصلحت و بکار بستن آن کار ساز میباشد.

حاشیه - حدیث مگس که منتسب به محمد و از احادیث مسلم و مورد تائید علمای دانشگاه اسلامی الازهر هم میباشد و سالهاست در جامعه مسلمان مصر مورد بحث و مناظره است، در یک بال مگس نفع و در بال دیگر همان مگس قائل به زیان شده است لذا وجود مگس در غذا تولید اشکال نمیکند (پایان حاشیه)

بر اساس این حکم فقهی در صورتی که احکام الهی تاچه رسد به قانون موضوعه مغایر با بقای نظام اسلامی و یا مضر به حال جامعه اسلامی تشخیص داده شود بنا بر رعایت اصل مصلحت، حاکم از اجرای آن حکم شرعی و یا قانون موقتا (بدون ذکر علت و مدت) انصراف مینماید.

علی شریعتی مصلحت را ذبح شرعی نامیده است، تعبیر درست و نزدیکی است زیرا باتیغ مصلحت هر حکم شرعی و یا قانونی بر راحتی ذبح میشود.

آنجا که خمینی گفت «حاکم اسلامی (ولی فقیه) میتواند در صورت لزوم حتی مساجد و حج را تعطیل کند و از اجرای هر امری چه عبادی و غیر عبادی که جریان آن مخالف مصالح نظام اسلامی است خودداری کند» مقصودش استفاده از باب تشخیص و مصلحت در فقه شیعه بوده است تنها این مطلب، عنوان شده از جانب خمینی نیست دیگران هم از جمله جواد آملی آنرا با عبارات واضح و وسیعتری مطرح کرده است اصولا هیچیک از علما و فقهای شیعه منکر باب مصلحت و تشخیص نیستند در برخی از مذاهب تسنن گفته شده که «مصالح و مصلحت را باید به سنت محمد الحاق نمود»

اولین کسی که باب مصلحت را در فقه شیعه گشود شیخ مفید در ۴۱۳ قمری بود و پس از او فقهای شیعه به آن وسعت بحث دادند و امروز حیات سیاسی حکومتهای شیعه بر همین اصل استوار است.

مصلحت درست

در تاریخ اسلام موارد عدیده ای از رعایت مصلحت وجود دارد که حتی مصلحت سبب از بین رفتن حد و تعطیل عدالت اسلامی گردیده است.

۱ - خالد بن ولید سرداری بود که از طرف محمد مأمور فتح فلسطین شد زید غلام آزاد شده و مورد اعتماد محمد گزارش از بی رحمی و شقاوت او بوسیله ابوالعباس که از یاران نزدیک مورد اعتماد محمد بود فرستاد ابوالعباس نوشته است

حضرت فرمود خالد سرداری است فاتح که یک قشون را فرماندهی میکند من عمل اورامورد استیضاح قرارندادم نه از لحاظ آنکه عمل اوخلاف اسلام نیست بلکه از این جهت است که او برای اسلام مفید است و معلوم نیست که توبیخ من در روحیه اوچه اثری بگذارد» (کتاب قضاوت ۱۴۸)

یعنی محمد مصلحت اسلام و موفقیت آنرا برتر از اجرای عدالت اسلامی گرفته است - تطبیق بفرمائید با عمل خامنه ای که بر تمام جنایات و تجاوزات عوامل حکومتش سرپوش مصلحت میگذارد.

۲- همان خالد بن ولید در زمان ابوبکر در فلسطین وارد خانه یکی از مسلمانان معروف بنام حمالک بن نوبره گردید و میهمان او شد شب هنگام خالد بر زن مالک طمع میکند و سر مالک را بریده و در تنور آتش می اندازد و به عنف و زور به زن مالک تجاوز میکند زن شکایت این وحشیگری را به ابوبکر برد ابوبکر به علت آنکه خالد سرداری است که به اسلام خدمت میکند و نباید بر نجد بشکایت زن ترتیب اثر نداد یعنی اجرای حدود رانسبت به خالد متوقف کرد (همان کتاب قضاوت ۱۴۸)^۱

یعنی مصلحت اسلام و حکومت اسلامی را مقدم بر آیات قران و استحکام آن در اجرای حدود گرفت.

۳- از جمله مواردی که اجرای احکام قصاص و حدود فدای مصلحت اسلامی شده میتوان به موارد متعلق به زبیر - طلحه و عبدالله ابی حدود رجوع کرد (در همان کتاب قضاوت از انتشارات سنگرد تاریخ بهمنماه ۱۳۵۹)

این اشارات بدان جهت آورده شد که اهمیت و اعتبار مصلحت کاملا قابل ارزیابی گردد، و اگر گفته شود که حکومت اسلامی تشیع فقط در یک کلمه قابل تعریف است و آنهم کلمه مصلحت است سخنی گزافه نیست

مورد تطبیقی

اتهامات میرحسین موسوی و کربوبی در برپا ساختن تظاهرات غیرقانونی (بدون مجوز) اتهامات به مجریان انتخابات و اهانت به حکومت و افراد و امثال آنها از نظر قانون مجازات عمومی جمهوری اسلامی منطبق بامواد ۴۹۸ و ۶۱۰ قانون مجازات عمومی است و حقوقدانان جمهوری اسلامی و حتی در ۲۶ بهمن سال ۸۸ تعداد ۲۲۳ نفر از افراد طویله اسلامی خواهان تعقیب قضائی متهمین شدند ولی ناظر بودید که خامنه ای بعلت مصلحت نظام اجرای قانون مجازات عمومی را متوقف کرد و یا ناظر بودید که متهمین که بزرگ تبرئه شدند و یا تعقیب نشدند و در مقابل کسانی بعطل بسیار ساده مجازات های سنگینی را متحمل شده اند.

قوانین موضوعه و مجلس در حکومت اسلامی یک زانده نمایشی و ابزاری در دست حاکم اسلامی است که به بهانه آن عمل بکند و یا بنا بر مصلحت نکند خمینی هم به این واقعیت که در حکومت اسلامی مجلس و قانون بی موضوع است دقیقا آگاه بود و شهادت ها و اسناد حاکی است که او عنوان جمهوری را برای نمایش جهانی به حکومت اسلامی متصل کرد در جامعه اسلامی تشیع فقط تشخیص مراجع حاکم و واجد مشروعیت است و مصلحت هم کلیدی است که فقط در دست مراجع و مرجع اعظم است.

دروغ در حقوق اسلامی

اسلام دروغ را از گناهان کبیره دانسته است ولی بر آن استثناهائی که از همان مصلحت قوام میگیرد قائل شده است که نام دروغ مصلحت آمیز را گرفته است. علما و مفسرین قرآنی متفق القولند که در مورد دروغ مصلحت آمیز است اول آنکه برای حفظ اسلام و نظام اسلامی باشد دوم هنگامیکه دروغ سبب رهایی و نجات بیگناهی گردد. ضرب المثل معروف «دروغ به از راست فتنه انگیز است» از همان باور مذهبی به دروغ ساخته شده است.

^۱ - عین اسلام است... و از این دیدگاه مدعی «عدل اسلامی» و «حقوق بشر اسلامی!!!!» هم هستند. ح-ک

مسئله بارز اهمیت این است که تشخیص مصلحت در دروغ گفتن با همان کسی است که دروغ میگوید بهمین دلیل است که مسلمانان جهان با آنکه در مذهبشان دروغ نهدی شده است معروف به دروغگوترین مردم جهانند.

تمام داستان های قرآن جهنم و بهشت و آخرت و میلیون ها حدیث که نه اقتضای عقل و نه علم امکان تحقق و راست بودن آنها را میدهد بآن جهت با صدمن چسب به اسلام چسبیده که اگر جدا شود یعنی دروغ بودن آن افشا گردد اسلام آس و لاش خواهد شد برای حفظ و اشاعه اسلام ساخته شده و مصلحت هم بوده که حراست شود.

اکنون هم وضع حکومت اسلامی همانطور است اگر مسئولین کشور از آب و برق مجانی و پول نفت در خانه و باغ هزارمتری و خود کفانی در ساخت موشک و امثال آنها صحبت میکنند خودشان بخوبی میدانند که دروغ است ولی چون میتواند سبب فریب و امید واری مردم به آینده و اسلام بشود در رواج آن سعی بلیغ هم دارند.^۲

تحریمهای اقتصادی غرب هر روز اثر و تضییقات بیشتری بر زندگی مردم وارد ساخته و میسازد ولی مسئولین آن مدعی اند که تحریمات هیچ تاثیری بر اقتصاد و زندگی مردم ندارد.

آیا معقول است که از چنین رژیم که گردش حقوقی آن بر معیار مصلحت است انتظار داشت که گزارشات دروغ و غیرواقعی مسئولین را اتهام تلقی و گزارش دهندگان را تعقیب نماید؟

^۲ - شگفتا اینکه برخی مردم این دروغ ها را باور می کنند، و در اشاعه و بازپخش آن هم کوشا هستند. پس از بازگشت از ایران یک کیسه پر از دروغ شگفتی ها و پیشرفت های جمهوری اسلامی با خود به «فرنگ» سوقات می آورند و با آب و تاب در گردهم آیی ها بیان می کنند. ح-ک